

رابطه تیپ‌های شخصیتی با هوش هیجانی دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه دوم شهرستان کنگاور

فاطمه پیرکرمی^{*۱}

۱. کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه، کرمانشاه، ایران. (نویسنده مسئول).

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره هشتم، شماره پنجاه و ششم، سال ۱۴۰۲، صفحات ۶۲۸-۶۲۱

تاریخ وصول: ۱۴۰۲/۰۵/۲۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۱۶

چکیده

پژوهش حاضر باهدف بررسی رابطه بین تیپ‌های شخصیتی با هوش هیجانی بین دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه دوم در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ صورت پذیرفت. این پژوهش یک پژوهش پیمایشی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش کلیه کودکان دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه دوم ساکن شهرستان کنگاور است. جهت انجام این پژوهش، ۳۴۰ کودک به‌عنوان نمونه پژوهش به شیوه خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های تیپ‌های شخصیتی نئو، هوش هیجانی بار آن و سازگاری اجتماعی بل پاسخ دادند. داده‌های این پژوهش با نرم‌افزار spss نسخه ۲۳ تجزیه و تحلیل گردید. نتایج به‌دست آمده در این پژوهش نشان داد که تیپ‌های شخصیتی با هوش هیجانی رابطه معناداری دارد؛ بنابراین نتایج این پژوهش می‌تواند مورد استفاده سازمان آموزش و پرورش و معلمان قرار گیرد.

کلیدواژه: تیپ‌های شخصیتی، هوش هیجانی، دانش آموزان.

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره هشتم، شماره پنجاه و ششم، سال ۱۴۰۲

مقدمه

امروزه نوجوانی یکی از حساس‌ترین مراحل زندگی در رشد و تکامل سلامت جسمی، روانی و اجتماعی است. انتقال موفقیت‌آمیز از مرحله کودکی به دوره نوجوانی به تغییر در مفهوم خویشتن‌نیازی اساسی دارد. نوجوان که بیش از هر زمان دیگر تحت فشارهای محیطی گوناگون قرار دارد درصدد تعیین هویت خود و ایجاد تعادل و هماهنگی بین خواسته‌ها و امیال و کشش‌های متضاد خود برمی‌آید. فرد باید در دوره نوجوانی با برقراری ارتباط مجدد با تجارب گذشته به تعیین اهداف آینده‌اش بپردازد و ناگزیر است با پذیرش تغییرات سریع در همه ابعاد، هویت خود را بازسازی کند (ناصری طاهری و شهیدی، ۱۴۰۱). رشد نوجوانان در زمینه شناختی و شخصیتی در تغییر تفکر مانند آینده‌نگر شدن، مفهومی و انتزاعی است و خلاقیت قابل‌ملاحظه‌ای در این دوره از بسیاری از نوجوانان نشان داده می‌شود. طی این دوره، تغییرات شناختی، اجتماعی، روحی و فیزیکی صورت می‌گیرد (لورابک، ۱۳۹۸).

نوجوان به تدریج از منابع متفاوت، ارزش‌های گوناگونی را وارد نظام اعتقادی خود می‌کند. برای تطابق با واقعیت‌های زندگی نیاز به نظام اعتقادی دارد که تکامل‌یافته و انعطاف‌پذیر باشد. در زمانی که نوجوان احساس استقلال می‌کند و از سوی خانواده نیز مورد حمایت‌های عاطفی و روحی قرار می‌گیرد بر سؤالاتی که در ذهنش ایجاد می‌شود مانند من کیستم و به چه هدفی دارم و به کجا می‌روم پاسخی دارد. نوعی احساس اطمینان از خویشتن و کسب هویت در این دوره تکلیف عمده نوجوان است (سپهریان آذر و ستاری، ۱۳۹۵). از نگاه برخی روانشناسان دوره نوجوانی با شور و هیجان همراه است و دوره پر از تنشی می‌باشد. هر فردی در دوره نوجوانی با تغییرات چشمگیری مواجه می‌شود که منشأ تغییرات احساسی و عاطفی است. این تغییرات نوجوان را با تحریکات فیزیولوژیکی و احساسات متناقض مواجه می‌کند. بهترین مفهوم را استانی‌های برای نشان دادن این تغییرات بیان کرده است وی مفهوم طوفان و فشار را برای این تغییرات به کار برده است. استانی‌های مفهوم دیگری را به کار برده است به‌عنوان تولدی دیگر، این مفهوم به این دلیل به کار برده شده است که این مرحله تکامل‌یافته‌ترین خصوصیات انسانی است (احدی و جمهوری، ۱۳۹۴).

ویژگی‌های شخصیت یکی از متغیرهایی است که با سلامت روان رابطه دارد. تحقیقات پیشین نشان داده است که بین شخصیت و سلامت روان رابطه معناداری وجود دارد. ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند سلامت روان را پیش‌بینی کنند. تیپ شخصیتی برون‌گرایی قوی‌ترین پیش‌بینی‌کنندگی سلامت روان است (زارع و روحی، ۱۳۹۵). تهرانی و همکاران در پژوهش خود نشان داده‌اند که ویژگی‌های شخصیتی یا همان تیپ‌های شخصیتی با سلامت روان در پرستاران ارتباط دارد (طهرانی و همکاران، ۱۳۹۲). هر فردی دارای یکسری ویژگی‌های خاص و متفاوت در رفتار است که این ویژگی‌ها به دلیل تأثیرات ژنتیکی، تربیتی، اجتماعی، روانی و فرهنگی به وجود می‌آید (کاستا و مک کری، ۱۹۹۰). به‌بیان‌دیگر می‌توانیم بگوییم که شخصیت هر فرد بازتابی از نیازها، توانمندی‌ها، تمایلات و خواسته‌های آن‌هاست و هر فرد از ویژگی‌های رفتاری برخوردار است که سبب تمایز او از دیگران می‌شود. یک درجه‌بندی ذهنی که برای سلامت روان وجود دارد از ویژگی‌های شخصیتی مانند برون‌گرایی، درون‌گرایی یا روان‌نژندی تأثیر پذیرفته است (شاه کرمی، ۱۴۰۲).

علاوه بر ویژگی‌های شخصیتی، هوش یکی دیگر از عواملی است که بر زندگی شخصی و کاری و اجتماعی تأثیر دارد. کل فرآیند تفکر، شناخت است. هوش یک توانایی است که فرد را قادر می‌سازد تا به‌طور منطقی بیندیشد، فعالیت هدفمند داشته باشد و با

محیط خود به طور مؤثر به کنش متقابل پردازد (توانگرروستا، نادری دلپاک و کریمی، ۱۳۹۹). هوش ابعاد مختلفی دارد که از جمله آن می‌توان به هوش اخلاقی، هوش هیجانی، هوش فرهنگی، هوش معنوی و... اشاره نمود (گل محمدیان، ۱۳۹۲)؛ به عبارت دیگر هوش، عامل تمرکز، توانایی تصمیم‌گیری، ظرفیت شناختی و ظرفیت خلاق پنج کارکرد شناختی هستند که بر مهارت‌های یادگیری تأثیرگذار می‌باشند. می‌توان هوش را این‌گونه تعریف کرد «توانایی مغز هر فرد برای فهمیدن، درک و پاسخ‌دهی در موقعیت‌ها به روشی بسیار کارآمد و مؤثر است (ناندار و همکاران، ۲۰۱۸). از موضوعات بحث‌برانگیز و جذاب روانشناسی شخصیت و هوش است (اتکینسون و همکاران، ۲۰۱۲). این موضوع که برخی از تیپ‌های شخصیتی در افراد نسبت به دیگر تیپ‌های شخصیتی بر هوش تأثیر دارند و افراد دارای این تیپ‌ها از هوش بالاتری برخوردار هستند از سال‌ها قبل مورد توجه روانشناسان بوده است. یکی از اینم روانشناسان آیزنک است که معتقد است افراد درون‌گرا نسبت به افراد برون‌گرا دارای هوش بالاتری هستند. یونگ نیز معتقد است افراد درون‌گرا توانایی بالایی دارند و از نظر عوامل و عناصر ذهنی از افراد برون‌گرا برتر هستند (چن و همکاران، ۲۰۱۲). روانشناسان مختلف هوش‌های مختلفی را بیان نموده‌اند. به عنوان مثال، بار آن (۲۰۰۶) مفهومی بنام هوش هیجانی را مطرح نمود. وی هوش هیجانی را برای بیان روش خود از تشخیص هوش عمومی مطرح کرد. بار-آن هوش هیجانی را توانایی تعامل موفقیت‌آمیز با دیگران همراه با احساسات درونی تعریف نموده است. جدیدترین تحول در زمینه فهم یک رابطه میان هیجان و تعقل، هوش هیجانی است (سالووی و می، ۲۰۰۰). در زمینه ارتقای بهداشت روان، هوش هیجانی یک انقلاب به وجود آورده است. در واقع باید گفت هوش هیجانی، یک گستره چندعاملی از مجموعه صلاحیت‌های اجتماعی و مهارت‌ها است که بر مدیریت هیجان، حل مسئله، سازگاری و درک افراد تأثیر دارد. هوش هیجانی به طرز شگفت‌انگیزی با چالش‌های زندگی، فشارها و نیازهای افراد سازگاری دارد (بار-آن، ۲۰۰۶). ریشه‌های این مفهوم به قرن ۱۹ برمی‌گردد (گلمن، ۱۹۹۸). الهی (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان پیش‌بینی ویژگی‌های شخصیتی و انعطاف‌پذیری شناختی بر اساس انگیزش تحصیلی و هوش هیجانی دانش آموزان متوسطه پسرانه شهر گچساران انجام داد و به این نتیجه رسید انگیزش تحصیلی و هوش هیجانی می‌توانند ویژگی‌های شخصیتی دانش آموزان متوسطه پسرانه شهر گچساران پیش‌بینی کنند. با توجه به مطالب گفته شده هدف از انجام پژوهش حاضر پاسخگویی به این سؤال است که آیا بین تیپ‌های شخصیتی با هوش هیجانی دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه دوم شهرستان کنگاور رابطه وجود دارد؟

روش پژوهش

روش این پژوهش از نوع همبستگی است. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش کلیه دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه دوم شهرستان کنگاور است که تعداد این دانش آموزان ۳۰۰۰ نفر است. در این پژوهش در چند مرحله با استفاده از روش کوکران تعداد ۳۴۰ نفر را به عنوان نمونه‌ی پژوهشی انتخاب گردید و با استفاده از روش تصادفی خوشه‌ای ۶ دبیرستان به عنوان نمونه انتخاب شدند، سپس از هر دبیرستان ۲ کلاس به عنوان نمونه‌ی پژوهش انتخاب شدند. کلیه دانش آموزان این ۱۲ کلاس مشارکت‌کنندگان در پژوهش بودند.

ابزار پژوهش

پرسشنامه تیپ‌های شخصیتی نئو: در این پژوهش برای سنجش ویژگی‌های شخصیتی از فرم کوتاه پرسشنامه نئو استفاده گردید. این پرسشنامه ۶۰ سؤال دارد و شیوه پاسخ‌دهی به آن به صورت طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای (کاملاً مخالفم=۱، مخالفم=۲، نظری ندارم=۳، موافقم=۴ و کاملاً موافقم=۵) می باشد. این پرسشنامه ۵ عامل شخصیتی را مشخص می‌کند و هر عامل ۶ تیپ شخصیتی دارد. برخی از سؤالات این پرسشنامه نمره‌گذاری معکوس دارند. در حال حاضر آزمون ۵ عاملی NEO کاربرد جهانی دارد و به منظور تحقیق به زبان‌های چکوسلوواکی، عربی، هلندی، فرانسوی، آلمانی، ژاپنی، نورژی، لهستانی و سوئدی ترجمه شده است. پرسشنامه شخصیتی NEO-FFI توسط مک کری و کاستا روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان آمریکایی به فاصله سه ماه اجرا گردید که ضرایب اعتبار آن بین ۰/۸۳ تا ۰/۷۵ به دست آمده است. اعتبار درازمدت این پرسشنامه نیز مورد ارزیابی قرار گرفته است. یک مطالعه طولانی ۶ ساله روی مقیاس‌های روان‌آزردگی خویی، برون‌گرایی و باز بودن نسبت به تجربه، ضرایب‌های اعتبار ۰/۶۸ تا ۰/۸۳ را در گزارش‌های شخصی و نیز در گزارش‌های زوج‌ها نشان داده است. ضریب اعتبار دو عامل سازگاری و باوجدانی به فاصله دو سال به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۶۳ بوده است (مک کری و کاستا، ۱۹۸۳ به نقل از گروسی فرشی، ۱۳۸۰). در هنجاریابی آزمون NEO که توسط گروسی فرشی (۱۳۸۰) روی نمونه‌ای با حجم ۲۰۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه‌های تبریز، شیراز و دانشگاه‌های علوم پزشکی این دو شهر صورت گرفت ضریب همبستگی ۵ بعد اصلی را بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش کرده است. ضرایب آلفای کرونباخ در هر یک از عوامل اصلی روان‌آزردگی خویی، برون‌گرایی، باز بودن، سازگاری و باوجدانی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ به دست آمد. جهت بررسی اعتبار محتوایی این آزمون از همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی (S) و فرم ارزیابی مشاهده‌گر (R)، استفاده شد، که حداکثر همبستگی به میزان ۰/۶۶ در عامل برون‌گرایی و حداقل آن به میزان ۰/۴۵ در عامل سازگاری بود. (گروسی فرشی، ۱۳۸۰). در پژوهش آتش روز (۱۳۸۶) با استفاده از روش همسانی درونی، ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از ۵ صفت: روان‌آزردگی خویی، برون‌گرایی، گشودگی، سازگاری و وجدانی بودن به ترتیب ۰/۷۴، ۰/۵۵، ۰/۲۷، ۰/۳۸ و ۰/۷۷ به دست آمد. در پژوهش حاضر میزان آلفای کرونباخ ۰/۸۸ به دست آمد.

پرسشنامه هوش هیجانی بار-ان: در این پژوهش از پرسشنامه هوش هیجانی بار-ان استفاده گردید. این پرسشنامه ۹۰ سؤال دارد؛ و شیوه پاسخ‌دهی به آن به صورت طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای (کاملاً مخالفم=۱، مخالفم=۲، نظری ندارم=۳، موافقم=۴ و کاملاً موافقم=۵) می باشد. این پرسشنامه ۱۵ مقیاس دارد. این مقیاس‌ها شامل (خودآگاهی هیجانی، خود ابزاری، نفس، خودشکوفایی، استقلال، همدلی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، روابط بین فردی، واقع‌گرایی، حل مسئله، تحمل فشار روانی، کنترل تکانش، خوش‌بینی و شادمانی) می باشد. لشکری (۱۳۸۱)، در پژوهشی پایایی و روایی آزمون هوش هیجانی را در میان دانشجویان دانشگاه‌های تهران مورد مطالعه قرارداد و با استفاده از روش کرونباخ ۰/۹۲ را برای پایایی کل پرسشنامه به دست آورد که بیانگر پایایی بالای پرسشنامه است (لشگری، ۱۳۸۱؛ منتظرغیب، احقر، وکیخانزاد، ۱۳۹۱). به گزارش فاتحی (۲۰۰۹) اعتبار این پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ برای دانشجویان پسر ۰/۷۴ و برای دانشجویان دختر ۰/۶۸ و برای کل افراد ۰/۹۳ به دست آمده است؛ همچنین ضریب اعتبار به روش

زوج و فرد، نیز ۰/۸۸ به دست آمده است. طبق این گزارش بین میانگین نمره هریک از خرده مقیاس‌ها و میانگین کل پرسشنامه، رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد؛ یعنی تمام خرده مقیاس‌های موجود در پرسشنامه با متغیر هوش هیجانی رابطه مستقیم دارد (فاتی، ۲۰۰۹؛ به نقل از تابش و زارع، ۱۳۹۱). در پژوهش حاضر میزان آلفای کرونباخ ۰/۸۲ به دست آمد.

یافته‌ها

در جدول زیر اطلاعات جمعیت شناختی دانش آموزان بر حسب سن گزارش شده است.

جدول ۱. توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها بر حسب سن آنها

سن	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
کمتر از ۱۵ سال	۶۵	۱۹/۱	۱۹/۱
۱۵ سال	۶۸	۲۰	۳۹/۱
۱۶ سال	۵۷	۱۶/۸	۵۵/۹
۱۷ سال	۳۶	۱۰/۶	۶۶/۶
۱۸ سال	۴۲	۱۲/۳	۷۸/۸
بالای ۱۸ سال	۷۲	۲۱/۲	۱۰۰
کل	۳۴۰	۱۰۰	

همان‌طور که در جدول و نمودار (۱) مشاهده می‌شود تعداد ۶۵ نفر از کل افراد شرکت‌کننده در پژوهش کمتر از ۱۵ سال سن دارند، ۶۸ نفر ۱۵ سال سن دارند، ۵۷ نفر ۱۶ سال سن دارند، ۳۶ نفر ۱۷ ساله و ۴۲ نفر ۱۸ ساله هستند و همچنین ۷۲ نفر بالای ۱۸ سال سن دارند.

جدول ۲. ویژگی‌های توصیفی متغیرهای اصلی پژوهش

متغیر پژوهش	M	S	σ	Min	Max
ویژگی‌های شخصیت	۱۰۹/۱	۱۵/۱۳	۲۲۹/۰۰۳	۵۵	۱۵۰

در جدول (۲) آورده شده که میانگین، انحراف معیار و واریانس ویژگی‌های شخصیت به ترتیب برابر ۱۰۹/۱، ۱۵/۱۳ و ۲۲۹/۰۰۳ است.

جدول ۳. ویژگی‌های توصیفی هوش هیجانی

متغیر پژوهش	M	S	σ	Min	Max
هوش هیجانی	۱۲۳/۸	۱۷/۰۲	۲۸۹/۹	۸۸	۱۵۹

در جدول (۳) آورده شده که میانگین، انحراف معیار و واریانس هوش هیجانی به ترتیب برابر ۱۲۳/۸، ۱۷/۰۲ و ۲۸۹/۹ است.

جدول ۴. جدول آزمون کلموگروف اسمیرنوف

مؤلفه	چولگی	کشیدگی	نرمال/غیر نرمال
ویژگی‌های شخصیت	-۰/۱۸	۰/۲۰	نرمال
هوش هیجانی	-۰/۱۹	-۰/۶۸	نرمال

بر طبق جدول (۴) تمامی متغیرهای این پژوهش وضعیت نرمال دارند، در آزمون کلموگروف زمانی که مقدار چولگی و کشیدی در دامنه بین ۲ و -۲ قرار می‌گیرد، داده‌ها نرمال می‌شوند و خارج از این دامنه داده‌ها وضعیت غیرطبیعی دارند. در این پژوهش مقدار چولگی و کشیدی ویژگی‌های شخصیت به ترتیب برابر با ۰/۱۸- و ۰/۲۰، مقدار چولگی و کشیدی هوش هیجانی برابر با ۰/۱۹- و ۰/۶۸- است.

جدول ۵. ضریب همبستگی بین تیپ‌های شخصیتی با هوش هیجانی

تیپ‌های شخصیتی				هوش هیجانی
نتیجه آزمون	عدد معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری	
معنادار	۰/۰۱	-۰/۲۵	۰/۰۵	

همان‌طور که در جدول (۵) مشاهده می‌شود بین تیپ‌های شخصیتی با هوش هیجانی در سطح 0.05 ($p=0.01$) با مقدار همبستگی $r = -0.25$ رابطه منفی و معنادار وجود دارد. برای مبنا فرض H_0 رد می‌شود و فرض H_1 تأیید می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش حاضر رابطه تیپ‌های شخصیتی با هوش هیجانی دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه دوم شهرستان کنگاور بود. نتایج نشان داد بین تیپ‌های شخصیتی با هوش هیجانی دانش آموزان رابطه منفی معناداری وجود دارد که همسو با نتایج پژوهش الهی (۱۳۹۹) بود. در تبیین این نتایج می‌توان گفت هوش هیجانی که یکی از عوامل تأثیرگذار بر شخصیت افراد است (فرشاد، ۱۴۰۱). هیجان‌ها که منبع اولیه انگیزش و حرکت در انسان است، همواره از سوی محرک‌های درونی و بیرونی ایجاد شده، پاسخ‌ها و اعمال انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهند و آن را حفظ و هدایت می‌کنند (گرین وود، ۲۰۰۱؛ به نقل از نظرزاده، ۱۳۸۶). همچنین، تجارب هیجانی اطلاعات مهمی را درباره محیط و موقعیت برای فرد فراهم می‌کنند و این اطلاعات قضاوت‌ها، تصمیم‌گیری‌ها، اولویت‌ها و اعمال او را شکل می‌دهند (گرین وود، ۲۰۰۱؛ به نقل از نظرزاده، ۱۳۸۶). گلمن (۱۹۹۵) هوش هیجانی را شیوه استفاده بهتر از IQ خود از طریق خود کنترلی، اشتیاق، پشتکار و خودانگیزی می‌داند. هوش هیجانی، جدیدترین تحول در زمینه فهم ارتباط بین تفکر و هیجان است. این اصطلاح اولین بار در سال (۱۹۹۰) از سوی سالووی و مایر به‌عنوان شکلی از هوش اجتماعی مطرح شد که شامل توانایی ادراک هیجان در خود و دیگران، فهم این هیجان‌ها و اداره هیجان می‌باشد. هوش هیجانی شامل متغیرهای شخصیتی است که با شاخص‌های بین موقعیتی رفتار نظیر همدلی، ابراز وجود و خوش‌بینی ارتباط دارد. یک جنبه مرکزی توانایی‌های هوش هیجانی، مدیریت هیجانی فردی و بین فردی است. شخصیت یک انسان مجموعه اصول و ارزش‌هایی است که راهنمای او در انتخاب روش‌های اخلاقی باشد. یکی از عوامل اثرگذار بر هوش هیجانی، صفات شخصیتی هر فرد می‌باشند. آیزنک اعتقاد دارد که صفات شخصیتی از آمادگی‌های ژنتیکی ناشی می‌شوند، هر چند تجلی فردی این آمادگی‌ها تحت تأثیر محیط قرار می‌گیرد (آیزنک، ۱۹۹۹؛ آیزنک، ۱۹۹۸؛ تاوب، ۱۹۹۸). در این راستا، گروس (۱۹۹۹) اذعان می‌کند تفاوت‌های فردی در تعدیل هیجان در هریک از مراحل تولید هیجان‌ها نقش دارند. به‌طوری‌که نتایج مطالعه او نشان داد در مرحله انتخاب موقعیت، برون‌گراها احتمالاً بیشتر موقعیت‌هایی که شانس درگیری اجتماعی دارند، را برمی‌گزینند؛ اما با این وجود در زمینه هوش هیجانی بر اساس ابعاد شخصیتی پژوهش‌های اندکی انجام شده است، هر چند درباره رابطه صفات شخصیتی و حالت‌های هیجانی مطالعات متعددی صورت گرفته است؛ بنابراین از آنجایی‌که صفات شخصیتی نقش بسزایی در هوش هیجانی ایفا می‌کند و درک این نقش نیازمند بررسی روابط موجود بین ابعاد شخصیت و راهبردهای هیجان است (نظر زاده و آقامحمدیان، ۱۳۹۲). یافته‌های این پژوهش از کودکان ساکن شهرستان کنگاور به‌دست آمده و لذا در تعمیم نتایج آن به دیگر اقشار جامعه باید جانب احتیاط رعایت شود. پیشنهاد می‌شود که این پژوهش در شهرها و استان‌های دیگر و با فرهنگ‌های مختلف نیز انجام شود تا بتوان از این طریق قابلیت تعمیم نتایج را افزایش داد.

پیشنهاد می‌شود در کلاس‌های آموزش دانش‌آموزان که اغلب در مراکز مشاوره و کارگاه‌ها توسط روان‌شناسان، مشاوران و سایر دست‌اندرکاران مراکز اجرا می‌شود، بحث هوش هیجانی و تیپ‌های شخصیتی و چگونگی کاربرد آن‌ها گنجانده شود. در نهایت امید است تا نتایج پژوهش حاضر بتواند در مراکز آموزش و پرورش در جهت کمک به دانش‌آموزان مورد استفاده قرار گیرد.

منابع

- الهی، اشکان (۱۳۹۹). پیش‌بینی ویژگی‌های شخصیتی و انعطاف‌پذیری شناختی بر اساس انگیزش تحصیلی و هوش هیجانی دانش‌آموزان متوسطه پسرانه شهر گچساران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد گچساران.
- احدی، حسن و جمهری، فرهاد (۱۳۹۴). روانشناسی رشد (۲): نوجوانی، جوانی، میانسالی، پیری، چاپ ششم، نشر پردیس.
- توانگروستا، مینا؛ نادری دلپاک، شیوا و کریمی، نگار (۱۳۹۸). پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس هوش معنوی و هوش اخلاقی، دومین همایش بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی، همدان
- زارع، علیرضا و روحی، منصور (۱۳۹۵). رابطه ویژگی‌های شخصیتی با سلامت روان دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه پیام نور حسن آباد، کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و رفتاری.
- سپهریان آذر، فیروزه و ستاری، راحله (۱۳۹۵). بررسی رابطه کانونی ابعاد خرد و سبک‌های هویت، اندیشه‌های نوین تربیتی، ۱۲(۲).
- شاه‌کرمی، حسن (۱۴۰۲). نقش واسطه‌ای خودکارآمدی خلاق در رابطه میان ویژگی‌های شخصیت و سلامت روانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی بصیر - آبیگ، گروه علوم انسانی.
- طهرانی، هادی، شجاعی زاده، داوود، حسینی، سیدمصطفی، و علی زادگان، شهرزاد. (۱۳۹۲). ارتباط سلامت روانی با تیپ شخصیتی و رویدادهای زندگی پرستاران شاغل در خدمات اورژانس تهران (تهران ۱۱۵). نشریه پرستاری ایران، ۲۵(۷۵)، ۵۲-۵۹.
- فرشباف، سارا (۱۴۰۱). ارتباط تیپ شخصیتی و هوش هیجانی با جرات‌ورزی، تاب‌آوری و عزت‌نفس در بین ورزشکاران تیمی و انفرادی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تبریز.
- گل محمدیان، محسن. (۱۳۹۲). مقایسه هوش اخلاقی، فرهنگی و معنوی در زوجین سازگار و ناسازگار به‌منظور طراحی الگویی مبتنی بر ابعاد هوش و ارزیابی اثربخشی آن بر افزایش سازگاری زناشویی. دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- لورابکر، ترجمه یحیی سید محمدی (۱۳۹۸). روانشناسی رشد جلد دو (از نوجوانی تا پایان زندگی)، ۴۳-۴۷.
- ناصری طاهری، میثم و شهیدی، محسن (۱۴۰۱). هویت‌سازی و تربیت دینی فرزندان (دوران کودکی و نوجوانی)، سومین کنفرانس ملی مدیریت، اقتصاد و علوم اسلامی، تهران.
- نظرزاده، فریده و آقامحمدیان شعرباف، حمیدرضا (۱۳۹۲). بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی با هوش هیجانی دانش‌آموزان.
 - Bar – on, R., & parker, D, A. (2006). the hand book of emotional intelligence: Jssey- Bass. sanfrancisco.
 - Bar- on, R. (2000). Emotional and Social intelligence: insights from the Emotional Quotient Inventorg (EQ-1).

- Chen, F. F., Jing, Y., Lee, J. M. (2012). "I" value competence but "we" value social competence: The moderating role of voters' individualistic and collectivistic orientation in political elections". *Journal of Experimental Social Psychology*, 48, 1350-1355.
- Costa, P. T., McCrae, R. R. (1990). Personality disorder and the five-factor model of personality. *Journal of Personality Disorder*, 4, 362-377.
- Elliot, A. J., Thrash, T. M. (2002). "Approach-avoidance motivation in personality: approach and avoidance temperaments and goals". *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 804-818
- Goleman, D. (1998). What makes a leader? *Harvard Business Review*, 76(6), 93-102.
- Mayer, J. D. & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In P. Salovey & D. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional Intelligence: Educational implications* (pp. 3-31). New York: Basic Books.
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality*, 9, 185-211.
- Salovey, P., Mayer, J. D., & Caruso, D. R. (2000). Emotional intelligence as zeitgeist as personality, and as a mental ability, *The handbook of emotional intelligence*, 9, 92-117

